

A Fővárosi Ítéltábla az Orgován Ügyvédi Iroda (felperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Orgován István ügyvéd) által képviselt I. rendű felperes (I. rendű felperes címe) I. rendű és II. rendű felperes neve (II. rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek az L. Nagy Ügyvédi Iroda (alperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. L. Nagy Rajmund ügyvéd) által képviselt I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű és az II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen kötelmi jogi érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2021. február 25-én kelt 9.G.40.091/2020/23. számú ítélete ellen az I. és a II. rendű felperesek 24. és 27. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

v é g z é s t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja;

a másodfokú perköltséget az I. és a II. rendű felperes személyes költségmentessége folytán feljegyzett 65.700 (hatvanötezer-hétszáz) forint fellebbezési illetékben, továbbá az I. és a II. rendű felperesnél együttesen 20.000 (húszezer) forint ügyvédi munkadíjban, az I. és a II. rendű alperesnél együttesen 10.000 (tízezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Kereseti kérelem, érdemi ellenkérelem

[1] A felperesek fenntartott keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdésére és a 209/A. § (2) bekezdésére, valamint a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdésének a) pontjára hivatkozva, hogy a köztük és az I. rendű alperes között 2007. május 14-én létrejött svájci frank alapú, szabad felhasználású, szerződés számú kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) IV. fejezet 2. pontjának az a rendelkezése, amely szerint „Más pénznemben való teljesítés esetén a pénzügyi intézmény neve, a pénzügyi intézmény neve által az esedékesség napján alkalmazott deviza eladási árfolyamon kiszámított CHF összeget fordít az éppen esedékessé vált kötelezettség teljesítésére (...)”, és a IV. fejezet 8. pontjának az a rendelkezése, amely szerint: „A követelés forint értékéből történő kiegyenlítése esetén a Bank által alkalmazott tárgynapi számlakonverziós deviza eladási árfolyamot kell figyelembe venni”, érvénytelen, ami a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként „az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint.

[2] Másodlagosan annak megállapítását kérték az rPtk. 209. § (1) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében foglaltakra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés VII. fejezet 2. pontjának az a rendelkezése, amely szerint „Az Adós kifejezetten nyilatkozik, hogy a banki felvilágosítást, mely szerint a jelen kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem CHF forrás, megértette és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni az e szerződésben meghatározott kölcsönösszeget.” és a szerződéshez kapcsolódó, 2007. május 14-én aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatnak (a továbbiakban: kockázatfeltáró nyilatkozat) az a része, ami szerint „a forint és az Ön által szerződés szerint választott idegen deviza átváltási aránya – árfolyam – a napi piaci mozgások hatására változhat, felhívjuk figyelmét, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés Önnek előre nem látható és ki nem számítható többletköltséget okozhat. E finanszírozás előnye, hogy amint a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben esik az árfolyama, úgy csökken a finanszírozás Ft »ellenértéke«: vagyis a tőkeösszeg és kamatai visszafizetését szolgáló törlesztő részleteket fedező deviza megvásárlása kevesebbe kerül, ahhoz kevesebb Ft szükséges – tehát ebben az esetben a teher csekélyebb (...). Fordított esetben, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás »ellenértéke«: a tőkeösszeg és kamatainak (törlesztő részleteinek) megfizetéséhez ebben az esetben magasabb Ft összeg szükséges – tehát, ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell – a megfelelő devizanemre átváltva felhasználnia. (...) Az esetleges kedvezőtlen árfolyam emelkedés előre nem látható, és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat” érvénytelen, amely a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként „az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint. Álláspontjuk szerint az árfolyamkockázatot rájuk hárító, idézett szerződéses kikötések nem világosak, nem érthetőek, és a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit indokolatlanul és egyoldalúan a hátrányukra állapítják meg. Az érvénytelenségi ok vizsgálata, a támadott kikötések értelmezése során kérték figyelembe venni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 4. cikkének (2) bekezdésében, a 3. cikkének (1) bekezdésében foglaltakat és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-186/16. sz. ítélete 58. pontjában, a C-51/17. sz. ítélete 74.-76. és 78. pontjaiban, a C-26/13. sz. ítélet rendelkező része 3. pontjában és a C-621/17. sz. ítélet 51. pontjában megfogalmazott értelmezési szempontokat. Hivatkoztak a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglaltakra.

[3] Harmadlagosan annak megállapítását kérték az rPtk. 209. § (1) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében, valamint a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének i) pontjában foglaltakra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés VII. fejezete 2. pontjának idézett rendelkezése érvénytelen, ami a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként „az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint. Az érvénytelenségi ok vizsgálata, a támadott kikötés értelmezése során kérték figyelembe venni az Irányelv 2. cikk a) pontjában és a 3. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.

[4] Negyedlegesen annak megállapítását kérték az rPtk. 209. § (1) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében foglaltakra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés VII. fejezete 2. pontjának idézett rendelkezése és a kockázatfeltáró nyilatkozat idézett része érvénytelen, ami a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként „az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint. Az érvénytelenségi ok vizsgálata, a támadott kikötések értelmezése során kérték figyelembe venni az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésében foglaltakat, valamint az EUB C-186/16. sz. ítélete 58. és 37. pontjában, a C-621/17. sz. ítélet 51. pontjában, a C-226/12. sz. ítélet 23. pontjában, a C-415/11. sz. ítélete 68. pontjaiban, a C-26/13. sz. ítélet 50. pontjában és a C-143/13. sz. ítélet 63. pontjában megfogalmazott értelmezési szempontokat.

[5] Ötödlegesen annak megállapítását kérték az rPtk. 200. § (2) bekezdése alapján, hogy a kölcsönszerződés VII. fejezete 2. pontjának idézett rendelkezése és a kockázatfeltáró nyilatkozat idézett része érvénytelen, ami a kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként „az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint.

[6] A fentiekben ismertetett elsődleges, másodlagos, harmadlagos, negyedleges és ötödleges keresetüket eshetőlegesen terjesztették elő, és ezeket ebben a sorrendben kérték elbírálni. Úgy nyilatkoztak, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonását az elszámolás tekintetében valamennyi fenti keresetükhöz kapcsolódóan a Kúria devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási gyakorlatát vizsgáló Konzultációs Testülete 2019. június 19-i ülésén többségi álláspontként elfogadott állásfoglalás II. pontjában foglaltak szerint kéri a korlátlan árfolyamkockázat kiküszöbölésével, az árfolyamkockázat 20-80%-os, rájuk nézve kedvezőbb megosztásával.

[7] Elsődleges, másodlagos, harmadlagos, negyedleges és ötödleges keresetük mellett annak megállapítását is kérték a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2015. december 18-án hatályos 6:2. § (2) bekezdésére, a 6:231. § (1) bekezdésére, a 6:88. § (1)-(2) bekezdésére és a 6:387. § (1) bekezdés g) pontjára, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 3. § (1) bekezdésére és a 4. § (2) bekezdésére, a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) 4. § (1) bekezdésére és az 5. § (2) bekezdésére, valamint az rPtk. 321. § (1) bekezdésére, a 302. § b) pontjára és a 303. § b) pontjára hivatkozva, hogy a 2010. június 7-én kelt közjegyzői okiratba foglalt felmondás érvénytelen, ezért ahhoz kötelmi hatály nem fűződik. Ezt az érvelésüket egyrészt arra alapították, hogy 2010. június 7-én nem volt tartozásuk, így nem állt be az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontjára és a kölcsönszerződés 7. pontjára alapított felmondási ok, ezért az I. rendű alperes jogszabályba ütköző módon mondta fel a kölcsönszerződést. Hangsúlyozták a 3019/2017. (II.17.) AB határozat alapján, hogy a

DH1 és a DH2 törvény nem zárja ki a késedelemre alapított felmondás jogszerűtlenségének az elszámolás eredménye alapján történő utólagos megállapítását. Másrészt arra hivatkoztak, hogy az I. rendű alperes a felmondást olyan hátralékos összegre alapította, amely téves volt, mert az a DH2 törvény szerint lefolytatott felülvizsgált elszámolás szerint az egyoldalú szerződésmódosításból és az árfolyamrésből eredő 17.126,87 svájci frank különbözetet is tartalmazta. Ilyen körülmények között a felmondást nem tudták volna elhárítani a tényleges tartozás összegének a megfizetésével, mert – túl azon, hogy a valós tartozás mértékét nem is ismerhették – azokat csak a teljes, az I. rendű alperes által küldött fizetési értesítőben és fizetési felszólításokban szereplő összeg teljesítése mellett kerülhették volna el. Álláspontjuk szerint, ha a havi fizetési értesítőben a törlesztőrészlet összege tévesen van meghatározva, akkor ezt úgy kell értékelni, hogy az I. rendű alperes elmulasztotta azt a nyilatkozatot, amely szükséges lett volna ahhoz, hogy teljesíteni tudjanak. Ebből következően az I. rendű alperes az rPtk. 302. § b) pontja szerinti késedelembe esett, ami az rPtk. 303. § (3) bekezdése értelmében az egyidejű késedelmüket, így a felmondás jogszerűségét kizárja. A Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésével meghatározott feltételek fennállását arra hivatkozva állították, hogy a velük szemben folyamatban lévő végrehajtási eljárásra tekintettel az alperesekkel szembeni jogaik megóvásához szükséges a kért megállapítás, de a felmondás „érvénytelenségére” hivatkozással az alperesekkel szemben igényt nem érvényesíthetnek.

[8] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság határozata

[9] A Fővárosi Törvényszék a 2021. február 26-án kelt 9.G.40.091/2020/23. számú ítéletével a keresetet elutasította, és egyetemlegesen kötelezte a felpereseket, hogy tizenöt napon belül fizessenek meg az I. rendű alperesnek 1.489.185 forint, a II. rendű alperesnek 1.427.109 forint perköltséget. Úgy rendelkezett, hogy a le nem rótt 1.500.000 forint eljárási illetéket az állam viseli.

[10] A lefolytatott bizonyítás eredményeként megállapította, hogy egyrészről a felperesek adósként, másrészről az I. rendű alperes pénzintézet 2007. május 14-én szabadfelhasználású, svájci frank alapú kölcsönszerződést kötöttek. A felperesek kölcsönszerződésből eredő kötelezettségének a biztosítására a felperesek tulajdonában lévő ingatlanra az I. rendű alperes javára alapított jelzálogjog szolgált. A szerződéssel az I. rendű alperes 151.570 svájci frank összegű kölcsön nyújtására vállalt kötelezettséget 228 hónap futamidővel. Az első ügyleti év kezdő napja 2007. június 15-e volt. Az első törlesztőrészlet megfizetése 2007. július 15-ével, az utolsó törlesztőrészlet megfizetése 2026. június 15-ével volt esedékes. Az I. rendű alperes a kölcsönt a felperesek forintszámlájára folyósította. A szerződés előírása szerint a mindenkor esedékessé váló törlesztések, a törlesztőrészletek, a pénzübeni kötelezettség svájci frankban volt teljesítendő. Más pénzüben történő történő teljesítés esetén az I. rendű alperes az általa az esedékesség napján alkalmazott, a Hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított svájci frank összeget fordított az éppen esedékessé vált kötelezettség teljesítésére. A felperesek kötelesek voltak biztosítani, hogy az esedékessé váló részösszegek fedezete az esedékesség időpontjában az I. rendű alperesnél vezetett lakossági bankszámlájukon rendelkezésre álljon. Az I. rendű alperest a szerződés alapján megillető követelés forintértéken való kiegyenlítésekor az I. rendű alperes által alkalmazott, tárgynapi, számlakonverziós deviza

eladási árfolyamot kellett alapul venni. A kölcsönszerződés VII. pontja „Svájci frank klauzula” címmel a kölcsönszerződés árfolyamkockázatával kapcsolatos tájékoztatást és ennek a felperesek általi tudomásulvételére vonatkozó nyilatkozatot tartalmazott. A felperesek külön okiratba foglaltan írták alá 2007. május 14-én a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló tájékoztatás elnevezésű okiratot.

[11] Az adós felperesek 2007. május 14-én közjegyző előtt, a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségükről (151.570 svájci frank és járulékai) tartózáselismerő nyilatkozatot tettek.

[12] Megállapította, hogy az I. rendű alperes 2009. július 13-i értéknappal 145.257 svájci frank tőketartozást és 2.394 svájci frank ügyleti kamattartozást mutatott ki a kölcsönszerződésből eredően a felperesekkel szemben. Erre tekintettel a 2009. július 14-i jognyilatkozatával a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta, a felmondással együtt az egy összegben lejáró és így fennálló 147.735 svájci frank megfizetését követelte. A közjegyző 2010. június 7-én közjegyzői okiratba foglalt tanúsítvánnyal tanúsította, hogy az adósok nyilvántartott és fennálló kölcsöntartozása az I. rendű alperessel szemben 2010. június 7-én 145.256,98 svájci frank tőke, 4.559,61 svájci frank ügyleti kamat és 417,41 svájci frank késedelmi kamat. A közjegyző 2012. szeptember 26-án végrehajtási záradékot állított ki 145.256,98 svájci frank, azaz 31.015.270,- forint főkövetelés, 2010. július 6-áig már lejárt 4.559,61 svájci frank, azaz 973.568,- forint ügyleti kamat követelés, 417,41 svájci frank, azaz 89.125,- forint késedelmi kamat követelés, továbbá a főkövetelés után 2010. július 7-étől a kifizetés napjáig járó évi 12,59 % késedelmi kamat és a lejárt ügyleti kamat követelés alapján kimutatott tartozás végrehajtására a felperesekkel mint adósokkal szemben.

[13] Az I. rendű alperes a 2015. április 10-i jognyilatkozatával értesítette a vele szerződő adóst a DH2 törvénnyel előírt elszámolási kötelezettség teljesítéséről és eredményéről.

[14] A két alperes a 2016. november 15-i közös jognyilatkozattal értesítette az adóst, hogy az I. rendű alperes a kölcsönszerződésből eredő lejárt követelését a költségekkel együtt 2016. november 10-i hatállyal az engedményes II. rendű alperes részére értékesítette.

[15] Ítéletének jogi indokolásában megállapította, hogy a felek között az rPtk. 523. §-ával nevesített kölcsönszerződés jött létre, amelynek tartalmát olyan szerződési feltételek töltötték ki, amelyek az rPtk. 205/A. §-ában írtak szerint általános szerződési feltételnek minősülnek. Az Üzletszabályzat olyan általános szerződési feltételeket foglalt magában, melyeket a hitelező alperes több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre határozott meg, ezeket a felek egyedileg nem tárgyalták meg. Az I. rendű alperes az rPtk. 205/B. § (1) bekezdésével egyezően lehetővé tette az általános szerződési feltétel alkalmazójaként, hogy a másik fél előtt megismerhetővé váljon a feltételek tartalma. Az adós és a jelzálog-kötelezett nem hivatkozhatna arra, hogy a szerződést nem olvasta el, és ténylegesen ilyen tartalmú megállapodást nem kötött volna.

[16] Részletesen kifejtette, hogy az adott perben a felperesek voltak kötelesek bizonyítani, hogy semmisségi ok zárta ki a szerződéshez kötött kötelmi hatály alkalmazását, illetőleg az ellenérdekű fél által kiadott tájékoztatás alapulvételével is alappal hihették, hogy a

fennálló kockázat nem valós, illetőleg nem egészében őket terheli. Az alperesek bizonyítási érdekére tartozott annak bizonyítása, hogy a szerződés tartalmával és típusával összhangban álló tájékoztatási kötelezettségét az I. rendű alperes teljesítette. A lefolytatott bizonyítás eredménye, ebben a körben a felek előadása és a peres irathoz csatolt okiratok szerint meghatározható tények alapján, a kihallgatott tanú vallomását figyelembe véve való tényként azt állapította meg, hogy a felperesek és az I. rendű alperes között a kölcsönszerződés úgy jött létre, hogy annak kötelmi hatályát semmisségi ok a perben bizonyítottan nem zárta ki.

[17] E következtetésének indokai körében ismertette a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 210. § (1)-(2) bekezdésében és a 213. § (1) bekezdés a)-e) pontjában foglaltakat. Megállapította, hogy való tényként a per tárgyalásán nem volt megállapítható, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdés a)-e) pontjában írtak megsértése miatt semmisségi ok zárta ki a szerződéses rendelkezések kötelmi hatályát. Kifejtette, hogy a szerződéses rendelkezések alapján a kölcsön összegét egyértelműen meg lehetett határozni svájci frankban és forintban is, a szerződéses megállapodásban megjelölt árfolyammal számolva. A kölcsönszerződés egyértelműen rögzítette, hogy a szolgáltatás svájci frank összeggel nyilvántartott. Ebben az esetben az elszámolás történhetett a szerződésben meghatározott devizában. A kölcsön összegének folyósítása, a törlesztő részletek megfizetése forintban fizetéssel vagylagosan volt előírt. Elkülönült egymástól a kölcsön összegének meghatározását jelentő megállapodás, illetve a törlesztés módjának és tartalmának meghatározása. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy felperesek is követhetőnek tartották az elszámolás rendjét, hiszen a kölcsönszerződést teljesítve részben törlesztettek. A kölcsön összegét a szerződéses kötelemben a felperesek finanszírozási igényével egyezően határozták meg, a hitelező I. rendű alperes a kölcsönösszeg rendelkezésére bocsátására volt köteles. A felek közötti fogyasztási lakossági kölcsönszerződés tartalmazta a szerződés tárgyát. A felek szerződése előírta a törlesztő részletek összegét, megállapítható volt a törlesztési időpont. Az érvényességi elvárás kielégítéséhez elegendő volt a havi törlesztő részletek meghatározásának módja. A kölcsönszerződés egyértelműen tartalmazta a kölcsön tárgyát. A hitelezőnek nem lett volna lehetősége arra, hogy a szerződéses rendelkezésektől eltérő összeget tüntessen fel az adott pénzben. A kölcsön tárgya és összege elvárt módon rögzítve volt, a törlesztő részlet is egyértelműen fel volt tüntetve.

[18] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy az adott perben igazoltan az I. rendű alperes az árfolyamkockázat ténylegességével és jelentésével kapcsolatban – a jogszabállyal előírt kötelezettségét teljesítve – az elvárt és érthető tájékoztatását megadta. Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás egyértelmű volt abban a részében, hogy a megkötött szerződés deviza alapú szerződés, és a devizaárfolyamok mozgásából eredő kockázat akár negatív, akár pozitív kihatású lehet. Ezt azonban a pénzintézettel szerződő félnek kell viselnie, ahogyan annak előnyei is nála jelentkeznek. Az I. rendű alperes nem adott olyan félrevezető tájékoztatást, amelyből a vele szerződő felperesek arra következtethettek volna, hogy a kockázat vállalása korlátozott, illetőleg a kockázat nem valós. A fogyasztó felperesek a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségüket folyamatában úgy teljesítették, hogy a törlesztőrészt ismerték.

[19] Az elsőfokú bíróság az ügyletkötéskor a felperesekkel kapcsolatot tartó pénzintézeti ügyintéző, B. Zs. tanú vallomását annak figyelembe vételével értékelte, hogy a tanú csak általánosságban tudott választ adni arra a kérdésre, hogy – a szerződéskötés körülményeit is felidézve – milyen tartalmú egyeztetés, megbeszélés zajlott a szerződés aláírása előtt a felek között, milyen tartalmú tájékoztatások hangzottak el. Az elsőfokú ítélet

indokolása szerint a tanú vallomása csak azt bizonyíthatta, hogy nem hangzott el olyan tájékoztatás, hogy a jövőben milyen árfolyam várható. A deviza alapú hitellel összefüggő tájékoztatóhoz képest más tájékoztatás a kockázatokról nem hangozhatott el.

[20] Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az adott perben bizonyított az volt, hogy az I. rendű alperes tájékoztatása a szerződés tartalmával és típusával összhangban állóan alkalmas volt arra, hogy az árfolyamkockázat jelentéséről és következményeiről felmérhető tartalmú, az átlagos fogyasztó számára is érthető felvilágosítást adjon. Az adós megismerhette így a vállalt kötelezettség terjedelmét, a kötelezettségből fakadó kockázatok jelentését. Az I. rendű alperessel szerződő feleknek elvárhatóan tudniuk kellett, hogy az árfolyam kedvezőtlen változása esetén a fizetendő törlesztőrészlet összege megnövekedhet. Az I. rendű alperes által adott tájékoztatásból nem lehet arra következtetni, hogy az árfolyamkockázat adósok általi viselésének lenne felső határa. Elvárható volt a felperesekkel szemben is, hogy ha valamelyik szerződéses rendelkezés részükről további értelmezésre szorult volna, illetőleg a szerződéses rendelkezések gazdasági következményeiben nem voltak biztosak, úgy további tájékoztatást kérjenek a velük szerződő pénzintézettől. E perben bizonyítottan az I. rendű alperes a szerződéskötéskor együttműködött a felperesekkel, tőle azonban további felvilágosítást, tájékoztatást e perben bizonyítottan a felperesek nem kértek. Egyértelmű a pénzintézet szerződéses nyilatkozata arra vonatkozóan, hogy az árfolyamkockázatot teljes egészében az adós viseli, illetőleg nagymértékű árfolyamváltozás bekövetkeztekor a törlesztőrészlet változásában megmutatkozó gazdasági következményekkel is számolni kell. Az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó felperesektől nem csupán az volt elvárható, hogy legyenek képesek felismerni a nemzeti fizetőeszköz nyilvántartásba vétel szerinti devizához képest bekövetkező leértékelődését, hanem tudniuk kellett értékelni azt is, hogy a pénzügyi kötelezettségeire milyen hatást gyakorol az esetleges leértékelődés a gazdasági következményeivel. A per tárgyalásán megtett nyilatkozatokból is azt a következtetést vonta le, hogy a felperesek előtt nyilvánvaló kellett legyen: az adott típusú kölcsönszerződés miatt az árfolyamváltozásból eredő kockázatot viselnie kell a szerződést megkötő félnek. Egy átlagos fogyasztó tisztában van azzal, hogy mit is jelenthet a devizaárfolyam, így tudhatja, hogy az változó. Olyan tartalmú tájékoztatást a pénzügyi intézmény sem adhatott, amelyet a szerződéskötéskor maga sem láthatott előre.

[21] Kifejtette, hogy a szerződéses tartalom meghatározása az európai jogot nem sértette, ezért az előzetes döntéshozatali eljárások eredményei a perbeli jogvita megítélését nem befolyásolták. A kölcsönszerződés a DH2 törvény hatálya alá tartozott, az egyoldalú szerződésmódosításra, valamint a különmemű árfolyamok alkalmazására vonatkozó kikötések általános szerződési feltételként közokiratba foglalt kölcsönszerződésben rögzítettek voltak. A svájci frank összeggel kifejezett kölcsön nyújtását meghatározó szerződéses rendszer az árfolyam változásai miatt a törvénykezési gyakorlat szerint nem minősül jogszabályba vagy nyilvánvalóan jó erkölcsbe ütközőnek.

[22] Az rPtk. 209. § (1) bekezdésében foglaltakra utalva kifejtette, hogy az adott perben való tényként csak az volt megállapítható, hogy a hitelezői tájékoztatásból és a szerződés megkötéskor köztudomású adatokból kiindulva az árfolyamkockázat kezelhetőségével és következményeivel az adósok elvárható módon tisztában lehettek volna. Az nem volt megállapítható, hogy a pénzügyi intézménytől nem kapott kielégítő tájékoztatást a két felperes vagy a tájékoztatás elmaradt, és ezért téves feltételezésekre hagyatkozva írták alá kötelezettséget is vállalóként a szerződést. Az I. rendű alperes az rPtk. 277. § (4) és (5)

bekezdése alapján az együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget bizonyítottnak nem mulasztotta el.

[23] Ítéletének indokolásában kitért arra, hogy a felperesek állításával szemben való tényként nem volt megállapítható, hogy a kölcsönszerződés alapján közokiratba foglaltan kiadott, azonnali hatályú felmondás a kötelmi hatályát érvénytelenségi ok miatt nem válthatta ki. Tényként az volt figyelembe vehető, hogy a felperesek az esedékes törlesztési kötelezettségüket egészében nem teljesítették, ezért az I. rendű alperes javára megnyílt az egyoldalú megszüntetés joga, a felmondással járó szerződéses jognyilatkozat a kötelmi hatályával járóan kiadható volt. Ezzel ellentétes bizonyítékot a felperesek nem jelöltek meg. Való tényként nem volt megállapítható, hogy az I. rendű alperes egyoldalú jognyilatkozata jogszabályba ütközött, és semmisségi ok kizárta volna a kötelmi hatályának és jogkövetkezményének további alkalmazását.

[24] Mindezek alapján semmisségi ok bizonyított fennállásának hiányában a kötelmi jogi érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazását követelő keresetet elutasította.

[25] A pereszes felpereseket a Pp. 82. § (1) bekezdésének megfelelően, a Pp. 83. § (1) bekezdése és 87. § (1) bekezdése alapján kötelezte a két alperes ügyvédi munkadíj-költségként számított perköltségének a megfizetésére annak figyelembe vételével, hogy az I. rendű alperes 1.172.587 forint + áfa, a II. rendű alperes 1.123.708 forint + áfa összegben jelölte meg az ügyvédi munkadíj-költségét. A felperesek személyes költségmentessége miatt le nem rótt eljárási illeték állam általi viseléséről a Pp.102. § (6) bekezdése alapján rendelkezett.

A felperesek fellebbezése

[26] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek nyújtottak be fellebbezést, annak megváltoztatása és keresetük teljesítése iránt az alábbi tartalommal.

[27] Az elsőfokú ítélet megváltoztatásával egyrészt annak megállapítását kérték az rPtk. 205. § (3) bekezdésében, a 209. § (1)-(2) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében foglaltakra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés VII. fejezete 2. pontjának idézett rendelkezése és a kockázatfeltárási nyilatkozat idézett része érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményének levonását az elsőfokú eljárásban előadottakkal egyezően kérték. E fellebbezési kérelmüket egyrészt arra alapították, hogy az elsőfokú bíróság az eljárása során megsértette a Pp. 1. § (2) bekezdésében foglaltakat, mert nem bírálta el azt a hivatkozásukat, amely szerint az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezés nem csak az elvárt és érthető tájékoztatás hiányában, hanem azért is tisztességtelenség, mert a szerződés a felek között jelentős egyenlőtlenséget hoz létre. Másrészt hivatkoztak arra is, hogy az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jogszabályt, az rPtk. 205. § (3) bekezdésében, a 209. § (1)-(2) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében foglaltakat is sérti.

[28] Az elsőfokú ítélet megváltoztatásával annak megállapítását is kérték, hogy a 2010. június 7-én kelt 11030/13/2007/2010. számú közjegyzői okiratba foglalt felmondás érvénytelen. E fellebbezési kérelmüket egyrészt arra alapították, hogy az elsőfokú bíróság az

eljárása során megsértette a Pp. 1. § (2) bekezdésében foglaltakat, mert a felmondás érvénytelenségének körében nem foglalt állást. Másrészt hivatkoztak arra is, hogy az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jogszabályt, a Ptk. 2015. december 18-án hatályos 6:2. § (2) bekezdésében, a 6:231. § (1) bekezdésére, a 6:88. § (1)-(2) bekezdésében és a 6:387. § (1) bekezdés g) pontjában, a DH1 törvény 3. § (1) bekezdésében és a 4. § (2) bekezdésében, a DH2 törvény 4. § (1) bekezdésében és az 5. § (2) bekezdésében, valamint az rPtk. 321. § (1) bekezdésében, a 302. § b) pontjában és a 303. § b) pontjában foglaltakat sérti. Hivatkoztak a 1339/2016. AB határozat 59. pontjára, az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontjára és a 4/2021. PJE-re is.

[29] Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezése nem volt világos és érthető. Hivatkoztak az EUB C-227/18. számú végzése rendelkező részének 1. pontjában foglaltakra. Hangsúlyozták, hogy árfolyamkockázat viselését szabályozó szerződési feltétel átláthatóságának megítélése során – a 2/2014. PJE határozatból és az EUB C-1 86/16. számú ügyben hozott ítéletének indokolásából is kitűnően – a felek közötti szerződés szövegén túl, jelentősége van a pénzügyi intézmény részéről nyújtott tájékoztatásnak is [rPtk. 205. (3) bekezdés, 209. § (1)-(2) bekezdés].

[30] A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján ők és az I. rendű alperes a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg írták alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot. Az elsőfokú ítéletből kitűnően az elsőfokú eljárás során nem merült fel adat arra, hogy az írásba foglalttól eltérő, vagy azt kiegészítő szóbeli tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázatról, ezért az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmának van jelentősége. A tájékoztatás elismeréséről tett írásbeli nyilatkozatuk és a kölcsönszerződés VII.2. pontjában foglalt Svájci frank klauzula az elsőfokú ítélet 33. és 39. pontjában foglaltakkal ellentétben minden további magyarázat nélkül nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeinek a megfelelő megismerhetőségét. A Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.331/2020/3. számú határozatában és a Győri Ítéltábla Pf.IV.20.199/2019/7/1. számú határozatában foglaltakra hivatkozva részletesen kifejtették, hogy a devizában megállapított törlesztő részletek forintban fizetendő ellenértéke emelkedésének a lehetőségéről adott tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy az korlátlanul megnövekedhet, a jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. A „magasabb forint összeg” konkrét adatok, számok, arányok nélküli meghivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró rájuk. A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forint-ügyletektől eltérő kockázatokra. Nem a konkrét kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének a közérthető ismertetéséhez elegendő az I. rendű alperes által adott magyarázat, amely nem felel meg az EUB joggyakorlatában, kiemelten az EUB C-227/18. számú végzése rendelkező részének 1. pontjában megfogalmazott követelményeknek. A tájékoztatás semmilyen formában nem utal az elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében a helyzetük gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. A kölcsönszerződés VII. 2. pontjában azt vették tudomásul, hogy jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik és a kölcsön fedezete nem svájci frank forrás. Hivatkoztak a kölcsönszerződés pótfedezet biztosításáról szóló VII. 1. pontjában foglaltakra. Kiemelték, hogy a szerződésnek ez a pontja

a nagymértékű változást legalább 5%-os mértékben definiálja. Ebből számukra egyértelművé kellett válnia, hogy a forint akár 5 % -kal nagyobb árfolyamromlásával is számolni lehet. A kölcsönszerződésben nyújtott tájékoztatás azonban nem hívja fel a figyelmüket kellő súllyal, átlátható módon az árfolyamkockázat mibenlétére, az árfolyamromlás valós, lehetséges, jelentős, a szerződésben szereplő 5%-os mértéket akár jelentősen meghaladó mértékére, arra, hogy annak esetleges előre nem látható bekövetkezése a gazdasági helyzetüket rendkívül súlyosan érintheti. Erről a kockázatfeltáró nyilatkozat sem tartalmaz tájékoztatást.

[31] Hangsúlyozták azt is, hogy ha az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, akkor arról ők sem tudhattak, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a kölcsönszerződés támadott feltételei ezt a kockázatviselést korlátlanná teszik azzal, hogy rájuk nézve a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek. A kölcsönszerződés kikötései, valamint az árfolyamkockázati tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján azt számításba vehették, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhették fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeikre milyen hatást gyakorol.

[32] A kölcsönszerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyensúlyával kapcsolatban hivatkoztak az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésében foglaltakra. Kiemelték, hogy az EUB C-555/07. számú ítélete 48. pontjában foglaltakból következően a tagállami bíróságnak az a kötelezettsége, hogy az Irányelvet átültető nemzeti jogszabály érvényesülését az Irányelv tartalmának megfelelő értelmezéssel biztosítsa. Hivatkoztak a Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú határozatára is, amelyben a Kúria az EUB C-135/77. számú ítéletére tekintettel hangsúlyozta, hogy az uniós jognak az EUB által adott értelmezése a tagállamok bíróságait is köti a jogalkalmazó tevékenységük során. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében foglaltakra történt hivatkozásukat, a szerződésből eredő kockázatoknak kizárólag felperesre történt telepítéséből és a szerződésmódosításból eredő jelentős egyenlőtlenség kérdését nem vizsgálta, ebben a kérdésben nem foglalt állást. Ebben a körben a kockázatkezelés hiányosságaira vonatkozó, a rendelkezésére bocsátott okiratokat nem értékelte. A kölcsönszerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyensúlyának hiányával kapcsolatban hivatkoztak az EUB C-229/19. és C-289/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete 59. és 60. pontjaiban, valamint a C-776/19 – C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélet 100-102. pontjaiban foglaltakra. Előadták, hogy a kölcsönszerződés az árfolyamkockázat körében kockázati elemet tartalmaz, ezért az érvénytelenség körében azt vizsgálnia kell, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződési feltétel a szerződés részét képező többi rendelkezéssel együtt nem vezet-e a felek által viselt kockázatok erősen egyenlőtlen megosztásához. Ebben a körben az elsőfokú eljárásban előadottakkal egyezően fenntartották azt az álláspontjukat, hogy felek által viselt kockázatok erősen egyenlőtlen megosztását eredményezi többek között a kölcsönszerződés I. fejezet 4. pontjában foglalt, a ténytanúsítvánnyal kapcsolatos rendelkezés, amelynek a tisztességtelenségét az I. rendű alperes pénzintézettel szemben folyamatban volt per során a Fővárosi Ítéltábla az 5.Pf.20.866/2019/6/11. számú ítéletével megállapította. Ezen túlmenően a kölcsönszerződés az ügyleti kamat és a kezelési költség emelésének a lehetővé tételével biztosította az I. rendű alperesnek, hogy a körülmények kedvezőtlen változása esetén is biztosított legyen a haszna, hiszen a gazdasági körülmények negatív változásából eredő

kiadásnövekedést áthárította az adósokra. Ezzel szemben a kölcsönszerződés alapján a rájuk kedvezőtlen árfolyamingadozásból eredő kiadásnövekedést nekik, adósoknak kell viselniük akkor is, ha a deviza alapú kölcsön felvételének indokaként a 6/2013. PJE határozat 2. pontjában feltüntetett, a forint kölcsönhöz képest kedvezőbb törlesztőrészletet az árfolyamgyengülésből eredő törlesztőrészlet emelkedés jelentősen meghaladta. Kiemelték, hogy az I. rendű alperes védekezése szerint ő sem láthatta előre az árfolyamalakulását. Azt sem láthatta azonban előre, hogy az egyoldalú kamatemelést és a kezelési költség-emelést megalapozó körülmények biztosan bekövetkeznek, ennek ellenére a kölcsönszerződés rendelkezett arról, hogy bármely körülmény bekövetkezése esetén felmerülő kiadás-emelkedést az I. rendű alperes az adósokra hárít. Ezzel szemben az I. rendű alperes oldalán előre nem látható árfolyamkockázat kezelése körében a kölcsönszerződés semmilyen rendelkezést nem tartalmaz. Az EUB C-229/19. és C-289/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélete 60. pontjaiban kifejtett értelmezési szempontokat is figyelembe véve az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződéses rendelkezések a felek jogaiban és kötelezettségeiben azért eredményeztek jelentős egyenlőtlenséget, mert a kockázatfeltárányilatkozatban megjelölt kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés bekövetkezett. Kiemelték, hogy az alperesek az elsőfokú eljárás során a jelentős egyenlőtlenség körében tett előadásukat nem cáfolták.

[33] A fellebbezési tárgyaláson a másodfokú bíróság által a Pp. 369. § (4) bekezdésének a) pontja és a 384. § alapján, az anyagi pervezetéssel összefüggő felülbírálati jogkör keretében adott tájékoztatást követően – amely szerint az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 6. pontjában kifejtettekre figyelemmel a jelen perben a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánításának nincs akadálya – úgy nyilatkoztak, hogy a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kérik azzal a tartalommal, hogy a kölcsön-felvételkor bázis árfolyamhoz képest a rájuk kedvezőtlen árfolyam változás 20%-ban legyen korlátozott. A felek közötti elszámolásra is kiterjedő kereset előterjesztésével kapcsolatban tényállítási és bizonyítási szükséghelyzetre hivatkoztak. Előadták, hogy kizárólag azt tudják előadni, hogy a kölcsönszerződés alapján mikor, milyen összegű teljesítés történt a részükről, de arra vonatkozóan nem tudnak nyilatkozatot tenni, hogy az I. rendű alperes az egyes törlesztőrészletek tekintetében a tőkeösszegeket milyen árfolyamon számolta, és az egyes törlesztőrészletek a tőkén felül milyen jogcímen, milyen összegű követelést tartalmaztak. Ebben a körben az I. rendű alperes nyilatkozattételre felhívását kérték annak érdekében, hogy a felek közötti elszámolásra kiterjedő keresetüket elő tudják terjeszteni.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelme

[34] Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték annak helyes indokai alapján.

[35] Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság az eljárása során a Pp. 1. § (2) bekezdésében foglaltakat nem sértette meg. Az elsőfokú ítélet a kereseti kérelem körében ismerteti a felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet, az elsőfokú bíróság annak kérdésében állást foglalt, az elsőfokú ítélet indokolása tartalmazza a felmondás érvénytelensége kapcsán előterjesztett kereset elutasításának indokát. Ezen kívül az elsőfokú ítélet a kereseti kérelem körében ismerteti a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyenlőtlenségére történt hivatkozást, az elsőfokú ítélet indokolása részletesen tartalmazza a kereset elutasításának indokait. Alaptalanul hivatkoztak arra a felperesek, hogy az alperesek a

semmisség körében a keresetváltoztatás során előterjesztett keresetet nem vitatták, mert az érdemi védekezésüket a 2020. június 27-én kelt beadványa tartalmazza.

[36] Felhívták a figyelmet arra, hogy a felperesek annak ellenére az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérték, hogy álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság nem merítette ki a keresetet. Ez esetben azonban az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének lenne helye, mert a Pp. 341. § (1) bekezdésében foglaltak megsértése a másodfokú eljárásban nem orvosolható.

[37] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatással kapcsolatban változatlanul állították, hogy a felperesek megfelelő, érthető, világos és egyértelmű tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázat viselése kapcsán. Álláspontjuk szerint a felperesek által hivatkozott mélységű és tartalmú tájékoztatás nem elvárható. A BH2021. 108. számú eseti döntésben megfogalmazott iránymutatásra hivatkozva kifejtették, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás esetében az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ismereteire kell figyelemmel lenni, a tájékoztatás egyediesítése nem elvárás. Az I. rendű alperesnek nem volt feladata annak alapos felmérése, hogy az adott fogyasztó milyen pénzügyi ismeretekkel rendelkezik, az adott írásbeli tájékoztatást megértette-e, ha ezzel kapcsolatban nem jelzett. Az árfolyamkockázat mértékéről nem volt köteles tájékoztatást adni, mert az előre kimutathatatlan volt. Mindezeket túl nem annak van jelentősége, hogy a felperesek megértették-e a kockázatokat, hanem annak, hogy az átlagos fogyasztónak meg kellett-e azt értenie. Álláspontjuk szerint az adott szerződéses konstrukció alapján a felperesek korlátozhatták az árfolyamkockázatot azzal, hogy módjukban állt a szerződést egyoldalú döntésükkel forintalapúvá átalakítani. Nem tartották megalapozott a felpereseknek azt az elvárását, hogy az árfolyamváltozás „gazdasági következmények megismerhetőségét” kellett számukra biztosítani.

[38] Nem tartották megalapozottnak a felpereseknek az EUB 227/18. számú határozatára hivatkozását sem, mert annak nincs olyan rendelkezése, hogy „kifejezetten”, vagyis szó szerint kell figyelmeztetni a fogyasztót arra, hogy az árfolyamkockázatnak nincs felső határa. Hivatkoztak a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.173/2021/5. számú ítéletére és a Kúria Pfv.I.20.521/2020/9. számú határozatára.

[39] A kölcsönszerződés felmondásával kapcsolatban kifejtették, hogy a felmondás jogát a szerződés rendelkezései és az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja biztosította az I. rendű alperes számára, így a felmondás nem lehet érvénytelen. A felmondásra azért került sor, mert a felperesek a fizetési kötelezettségüknek nem tettek eleget, ezzel súlyos szerződésszegést követtek el. Ennek ellenkezőjét a felperesek nem bizonyították. Megjegyezték, hogy a felmondásra a felperesek hivatkozásától eltérően nem Ptk., hanem a 2013. évi CLXXVII. törvény 50. § (1) bekezdése alapján az rPtk. rendelkezései irányadóak.

[40] A felek szerződésből eredő jogainak és kötelezettségeinek egyensúlyával kapcsolatban kiemelték, hogy az egyenlőtlenség fennállását a felperesek az árfolyamkockázat viselésére alapítják, ezért „annak megalapozatlansága esetén ezen kereseti kérelem egyébként sem foghat helyt.”

A másodfokú bíróság döntése és annak indokai

[41] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az alábbi indokok miatt helyezte hatályon kívül a Pp. 384. § (2) bekezdés b) pontja alapján.

[42] A felpereseknek a másodfokú eljárásban fenntartott keresete egyrészt a kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatot rájuk telepítő szerződéses feltételek tisztességtelensége miatt a teljes kölcsönszerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányult, másrészt – ezzel valódi tárgyi keresethalmazatban – annak megállapítását is kérték, hogy a kölcsönszerződés felmondása az I. rendű alperes részéről jogszerűtlen volt.

[43] A felperesek a másodfokú eljárásban fenntartott, a kölcsönszerződésben az árfolyamkockázatot rájuk telepítő szerződéses feltételek tisztességtelensége miatt a teljes kölcsönszerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányuló keresethez kapcsolódó, az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló fellebbezési kérelmüket részben a Pp. 1. § (2) bekezdésében foglaltak megsértésére alapították azt sérelmezve, hogy az elsőfokú bíróság nem bírálta el az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezésnek a felek szerződésből eredő jogainak és kötelezettségeinek jelentős egyenlőtlenségére történt hivatkozásukat. Ezzel kapcsolatban a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a Pp. 341. § (1) bekezdésében foglaltak megsértése esetén az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének lenne helye. Az elsőfokú bíróság ítélete azonban kiterjedt a felperesek fentiekben ismertetett keresetére, és az elsőfokú bíróság a kereset elutasításának indokait saját jogi álláspontjához képest – amelynek lényege az volt, hogy az I. rendű alperes a kölcsönszerződéssel vállalt árfolyamkockázatról az előírt, világos és érthető tájékoztatást megadta – kifejtette. E jogi álláspontjához képest az elsőfokú bíróságnak a 2/2014. PJE határozat 1. pontja értelmében nem kellett vizsgálnia a felpereseknek a kölcsönszerződésből eredő jogok és kötelezettségek jelentős egyenlőtlenségére történt hivatkozását. Ezt a másodfokú bíróság az érdemi felülbírálat során vehette figyelembe.

[44] A felperesek a kölcsönszerződés felmondása jogszerűtlenségének a megállapítására irányuló keresetükhöz kapcsolódó, az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló fellebbezési kérelmükben is hivatkoztak a Pp. 1. § (2) bekezdésében foglaltak megsértésére azt sérelmezve, hogy az elsőfokú bíróság nem bírálta el ezt a keresetüket. Ezzel kapcsolatban a másodfokú bíróság ismételtelen kiemeli, hogy a Pp. 341. § (1) bekezdésében foglaltak megsértése esetén az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének lenne helye. Az elsőfokú bíróság ítélete azonban kiterjedt a felpereseknek a felmondás jogszerűtlen voltának megállapítására irányuló keresetére. Az elsőfokú bíróság az ítélete 12. pontjában ismertette ezt a keresetet, és az elsőfokú ítélet indokolásának 43. és 44. pontja tartalmazza az elsőfokú bíróságnak az azonnali hatályú felmondás kötelmi hatályával kapcsolatos, a per tárgyalása alapján levont következtetését és annak jogi indokait.

[45] Az adott ügyben a felpereseknek a fellebbezési eljárásban is fenntartott egyik keresete az árfolyamkockázatot rájuk telepítő szerződéses feltételek tisztességtelensége miatt a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítására irányult. A kölcsönszerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményeként „az árfolyamkockázattal rejlő érvénytelenségi ok kiküszöbölésével a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását” kérték annak megállapításával, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150

forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint.

[46] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítélete 26. pontjában kifejtettekből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat a nemzeti bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az EUB C-135/77. számú Bosch-ítéletében foglaltak szerint az előzetes döntéshozatali eljárásban kihirdetett ítélet rendelkező részében írtak kötik a tagállami bíróságot az uniós jog értelmezése körében, a döntés indokainak figyelembevételével. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. számú RWE Vertrieb-ítélet 58. pont).

[47] A 2/2014. PJE határozatban foglaltak alapján a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem, kizárólag akkor vizsgálható, ha a tájékoztatás nem volt világos, illetve nem volt érthető. Az, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot az adósokra hárító rendelkezése világos, illetve érthető-e, a 2/2014. PJE határozat III.1. pontjában foglaltakból következően annak ellenére vizsgálható volt, hogy a kölcsönszerződést a felek az rPtk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt, 2009. május 22-től hatályos módosítása előtt kötötték. A másodfokú bíróság utal arra, hogy a 2/2014. PJE határozat III.1. pontjában kifejtettek szerint ha e vizsgálat eredményeként az állapítható meg, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, és ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[48] Azt helyesen fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a perben az alperesek voltak kötelesek bizonyítani, hogy az I. rendű alperes az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségét a kölcsönszerződés típusával és tartalmával összhangban, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésével előírt módon valóban teljesítette. Az alpereseknek azt kellett bizonyítaniuk, hogy az I. rendű alperes tájékoztatása az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatban világos és érthető volt, a tájékoztatás kiterjedt arra, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a felpereseket terheli, és az árfolyam felperesekre nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Ezzel szemben a szerződés érvénytelenségét eredményező tisztességtelenségi okra hivatkozó felperesek voltak kötelesek bizonyítani, hogy érvénytelenségi ok zárja ki a szerződéshez kötött kötelmi hatályt.

[49] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázatnak a felperesekre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körületekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátatlansága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható.

[50] Ennek vizsgálatával kapcsolatban a kifejtettek szerint az ügyben eljáró bíróságnak figyelembe kell vennie az EUB joggyakorlatában, így különösen a C-26/13. sz. ítéletben, a C-51/17. sz. ítéletben, a C-227/18. sz. végzésben és a C-186/16. sz. ítéletben megfogalmazott, a fogyasztóval szemben alkalmazott általános szerződési feltételekben az árfolyamkockázatra vonatkozó világos, érthető és átlátható tájékoztatás követelményével kapcsolatos szempontokat, és a bírói jogalkalmazást meghatározó 2/2014. PJE határozatban kifejtetteket.

[51] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a fogyasztónak minősülő adós valóban csak akkor tud megalapozottan döntést hozni arról, hogy vállalja-e a kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatot, és e kockázatokra is tekintettel a szerződésből eredő kötelezettségeket, ha megfelelő tájékoztatást kapott a kockázatokról, és elegendő idő állt a rendelkezésére a szerződés áttanulmányozására, rendelkezéseinek értelmezésére.

[52] A fogyasztótól valóban elvárható, hogy a rendszerint nagy összegű és hosszabb távra szóló ügylet jellegéhez, nagyságrendjéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt, a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot – az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal – áttanulmányozza, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényeljen [2/2012. (XII. 10.) PK vélemény]. Az ebben a körben megnyilvánuló esetleges mulasztása, gondatlan eljárása azonban csak abban az esetben eshet a terhére, ha a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás egyébként tisztességes tartalmú volt (Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 42. pont).

[53] A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján a felperesek és az I. rendű alperes a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg írták alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az elsőfokú eljárás során nem merült fel adat arra, hogy a felperesek az írásba foglalttól eltérő, vagy azt kiegészítő szóbeli tájékoztatást kaptak az árfolyamkockázatról, ezért az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmának van jelentősége. A felperesek tájékoztatás elismeréséről tett írásbeli nyilatkozata arról szól, hogy aláírásukkal igazolják, miszerint a külföldi devizában történő finanszírozás kockázatairól világos tájékoztatást kaptak, a kockázati összetevőket ismerik, és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánják venni. A tájékoztatás tartalmazza, hogy az I. rendű alperes a folyósított kölcsönösszeget a választott deviza nemben (svájci frankban) tartja a nyilván, a kölcsönt a választott külföldi devizában kell visszafizetni, az idegen deviza átváltási aránya (árfolyama) napi piaci mozgások hatására változhat, egy esetleges kedvezőtlen árfolyam-emelkedés az adósoknak előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat, a kedvezőtlen többlet-terhet az I. rendű alperes nem vállalja át. A kölcsönszerződés VII.2. pontjában foglalt Svájci frank klauzula tartalmazza azt a felpereseknek azt a nyilatkozatát, hogy megértették azt a banki felvilágosítást, amely szerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az

árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás, és ezen információ tudatában is igénybe kívánják venni a szerződésben meghatározott kölcsön összeget.

[54] A másodfokú bíróság egyetértett a felperesekkel abban, hogy minden további magyarázat nélkül ez a tájékoztatás nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeinek a megfelelő megismerhetőségét. A devizában megállapított törlesztő részletek forintban fizetendő ellenértéke emelkedésének a lehetőségéről adott tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy az korlátlanul megnövekedhet, a jövedelmi, vagyoni viszonyaikat meghaladó mértékűvé válhat. A „magasabb forint összeg” konkrét adatok, számok, arányok nélküli meghivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró rájuk. A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forint-ügyletektől eltérő kockázatokra. Nem a konkrét kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének a közérthető ismertetéséhez elegendő kizárólag annak a rögzítése, hogy a kölcsön nyilvántartása és visszafizetése devizában történik, és jelentős árfolyamkockázat keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás, továbbá a deviza árfolyama napról napra, a napi piaci mozgások hatására változhat.

[55] Nem tekinthető az EUB joggyakorlatában a C-227/18. számú végzés rendelkező része 1. pontjában felállított követelményrendszernek megfelelő tájékoztatásnak, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatban írtak szerint a forint és a választott deviza átváltási aránya a napi piaci mozgások hatására változhat, és egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás/emelkedés az adósoknak előre nem látható és előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A tájékoztató egyforma valószínűséggel utal arra, hogy a finanszírozás devizanemének csökken az árfolyama a forinthez képest, vagy a forint árfolyama csökken a választott devizanemhez képest, így a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a finanszírozás forint ellenértékét. A tájékoztatónak ez a megfogalmazása úgy értendő, hogy a forint árfolyamának változása a svájci frankhoz képest mindkét irányba egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet. Ez a tájékoztatás ezért semmilyen formában nem utal az elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében az adósok helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az EUB C-227/18. számú végzése értelmében nem megfelelő az adott tájékoztatás, ha az csupán annyit tartalmaz, hogy az árfolyamváltozás „a finanszírozás forint ellenértékét” egyaránt növelheti és csökkentheti (az I. rendű alperestől eltérő pénzintézet árfolyamkockázatról szóló tájékoztatójával kapcsolatban hasonló megállapításra jutott a kúra a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítéletében).

[56] A tájékoztató nem tért ki a fogyasztók fizetési kötelezettségének a kitettségére az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztő részletek mértékében.

[57] A kölcsönszerződés VII. 2. pontjában a felperesek azt vették tudomásul, hogy jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik

és a kölcsön fedezete nem svájci frank forrás. A kölcsönszerződés VII.1. pontja pótfedezet biztosítását írja elő az adósok számára arra az esetre, ha a svájci frank/forint árfolyam nagymértékben változik. A szerződés VII. 1. pontja a nagymértékű változást legalább 5%-os mértékben definiálja. Ebből a felperesek számára egyértelművé kellett válnia, hogy a forint akár 5 %-kal nagyobb árfolyamromlásával is számolni lehet. A kölcsönszerződésben nyújtott tájékoztatás azonban nem hívja fel a figyelmüket kellő súllyal, átlátható módon az árfolyamkockázat mibenlétére, az árfolyamromlás valós, lehetséges, jelentős, a szerződésben szereplő 5%-os mértéket akár jelentősen meghaladó mértékére, arra, hogy annak esetleges előre nem látható bekövetkezése a gazdasági helyzetüket rendkívül súlyosan érintheti. Erről a kockázatfeltáró nyilatkozat sem tartalmaz tájékoztatást.

[58] A perbeli esetben sem a szerződéskötéssel egyidejűleg adott külön írásbeli tájékoztatásból (kockázatfeltáró nyilatkozatból), sem a kölcsönszerződés VII. pontjából (CHF klauzula) nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, az a felperesek jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszüvegezett és egyértelmű tartalom hiányában a felperesek számára nem volt érthető és világos az általuk viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatták át a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őket érintő gazdasági következményeket.

[59] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperesek a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott feltételei ezt a kockázatviselést korlátlaná teszik azzal, hogy a felperes fogyasztók számára a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek. A felek közötti kölcsönszerződés kikötései, valamint az árfolyamkockázati tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján a felperesek – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – azt számításba vehették, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhették fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeikre milyen hatást gyakorol.

[60] Ezen túlmenően az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperesek egyáltalán nem lehettek tisztában a kötelezettségük működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú ítélet). A felperesek e három szerződési feltétel mellett nem tudták megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettségük melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott.

[61] A Kúria a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 31. pontjában azt fejtette ki, hogy ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[62] Az EUB C-776/19-C-782/19. számú egyesített ügyekben 2021. június 10-én hozott ítéletében az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kifejtettekből az következik, hogy valamely kölcsönszerződésnek azok a feltételei, amelyek előírják, hogy a számla pénzneme a deviza, a fizetés pénzneme pedig az ettől eltérő nemzeti fizetőeszközben van meghatározva, és amelyek következtében az árfolyamkockázatot – amelynek felső határa nem korlátozott – a kölcsönfelvevő viseli, a feleknek a szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhetnek elő a fogyasztó kárára, ha a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[63] A szerződés támadott feltételei a szerződéből eredő jogokban és kötelezettségekben egyensúlytalan helyzetet teremtenek, mert miközben a felperesek számára a deviza árfolyamkockázat korlátlan felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek, addig a hitelező helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, mert a felperesek által történő visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított. Ezen túlmenően az egyensúlytalan helyzet azért is megállapítható, mert a szerződés a felpereseknek nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelmük szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot, miközben az I. rendű alperes a kölcsönszerződés VII.1. pontja alapján a svájci frank/forint árfolyamának nagy mértékű, legalább 5%-os változása esetén – amelynek következtében a biztosítékul nyújtott ingatlan már nem lesz elegendő biztosíték – pótfedezet nyújtását követelheti.

[64] Mindezek alapján a korlátlan árfolyamkockázat viselésének a felperesekre telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, és ezzel a felek viszonyában a felperesek hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az I. rendű alperes jóhiszemű eljárása esetén az átláthatóság követelményét a felperesekkel szemben tiszteletben tartva észszerűen nem számíthatott arra, hogy a felperesek az egyedi megtárgyalást követően elfogadják az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[65] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az adott ügyben a bíróság rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékokat és a felek előadását az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra telepítéséről szóló feltételek nem világosak és nem érthetőek, továbbá a szerződő felek viszonyában a jóhiszeműség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtenek, ezért tisztességtelenek.

[66] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat

viselését szabályozó kikötései a szerződés főszoolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

[67] A felperesek az elsőfokú eljárás során a kölcsönszerződés érvénytelensége jogkövetkezményeként annak hatályossá nyilvánítását kérték azzal a tartalommal, hogy az I. rendű alperessel szemben 821.150 forint túlfizetésük keletkezett, ezért a II. rendű alperessel szemben fennálló tartozásuk összege 64.007.756 forint.

[68] A felperesek azonban az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonására irányuló keresetük előterjesztése során figyelmen kívül hagyták, hogy a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása az rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján olyan esetekben jelent alkalmas eszközt a bíróság számára a felek érvénytelen jogviszonyának a rendezésére, amikor az eredeti állapot nem állítható helyre és a szerződés érvényessé sem tehető, azaz az érvénytelenség egyik elsődleges jogkövetkezménye sem alkalmazható [1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 6. pont]. Az érvényessé nyilvánítás a bíróság ex tunc hatályú konstitutív döntése, amikor az érvénytelenségi ok kiküszöbölése, orvoslása során a bíróság alakítóan nyúl bele a felek szerződésébe. Az érvénytelenségi ok kiküszöbölése a bíróság részéről az érvénytelenségi ok miatt keletkezett érdeksérelem kiküszöbölését jelenti [1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont].

[69] Az elsőfokú bíróság a szerződés érvényességével kapcsolatos jogi álláspontja miatt az anyagi pervezetés körében az előbbieknél nem tulajdonított jelentőséget.

[70] A fellebbezési tárgyaláson a másodfokú bíróság által a Pp. 369. § (4) bekezdésének a) pontja és a 384. § alapján, az anyagi pervezetéssel összefüggő felülbírálati jogkör keretében adott tájékoztatást követően a felperesek úgy nyilatkoztak, hogy a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kérik azzal a tartalommal, hogy a kölcsönfelvételkor bázis árfolyamhoz képest rájuk kedvezőtlen árfolyam változás 20%-ban legyen korlátozott.

[71] A felperesnek azonban a keresetében nem csak az kell határozottan megjelölnie, hogy a bíróság az érvénytelenség mely jogkövetkezményét (a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítását) alkalmazza, hanem az alkalmazni kért jogkövetkezményen alapuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő és összecszerűen megjelölt, határozott kérelmet is elő kell terjesztenie, ami a követelésnek a DH2 törvényen alapuló elszámolás figyelembevételével történő összecszerűsítését jelenti. A DH2 törvény 37/A. §-a kötelezővé teszi a bíróság számára, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével állapítsa meg.

[72] A felperesek a felek közötti elszámolásra is kiterjedő, összecszerűségében is határozott kereset előterjesztésével kapcsolatban azonban tényállítási és bizonyítási szükséghelyzetre hivatkoztak abban a körben, hogy az I. rendű alperes az egyes törlesztőrészletek tekintetében a tőkeösszegeket milyen árfolyamon számolta, és az egyes

törlesztőrészletek a tőkén felül milyen jogcímen, milyen összegű követelést tartalmaztak. A kereset elszámolásra kiterjedő részére ezért nem tudtak nyilatkozatot tenni.

[73] Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság az eltérő jogi álláspontja miatt az anyagi pervezetés körében a fentieknek nem tulajdonított jelentőséget, eljárásának ez az ügy érdemi eldöntését befolyásoló hibája az elsőfokú eljárás szükség szerinti kiegészítésével a rendelkezésre álló adatok alapján másodfokon nem volt orvosolható [Pp. 369. § (4) bekezdés b) pont, 370. § (4) bekezdés, 384. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont].

[74] A felmondás jogszerűtlen voltának megállapítására irányuló keresetről ugyanezekből az okokból nem hozható érdemi döntés, mert csak az érvényessé nyilvánítás eredményeként, az eljárás jelen szakaszában rendelkezésre nem álló adatok alapján lehet majd állást foglalni abban a kérdésben, hogy a felperesek felmondást megalapozó fizetési késedelme valóban fennállt-e.

[75] Mindezek alapján a másodfokú bíróság – miután a Pp. 369. § (4) bekezdésnek a) és b) pontja szerint elvégezte a saját álláspontja szerint helyes anyagi pervezetést – az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 384. § (2) bekezdés b) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[76] A felperesek által a per másodfokú tárgyalása során tett nyilatkozatra figyelemmel az elsőfokú bíróságnak fel kell hívnia az I. rendű alperest, hogy terjessze elő a felülvizsgált elszámolás alapjául szolgáló részletes kimutatását, továbbá szolgáltatson adatokat arról, hogy a felperesek a kölcsönszerződés alapján teljesített törlesztéseit mikor, milyen árfolyamon és milyen jogcímen számolta el.

[77] Ezt követően kell az elsőfokú bíróságnak felhívnia a felpereseket, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonására irányuló kereseti kérelmüket az elszámolás és annak összecszerúsége tekintetében pontosítsák.

[78] A kölcsönszerződés felmondása jogszerűtlenségének a megállapítására irányuló keresetet a 4/2021. PJE határozatra is figyelemmel kell elbírálni abból kiindulva, hogy a kölcsönszerződés az árfolyamkockázatot a felperesekre hárító kikötés miatt érvénytelen kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kéri a felperesek. Az érvényessé nyilvánított kölcsönszerződés tartalmától függően tud állást foglalni az elsőfokú bíróság abban a kérdésben, hogy a felperesek fizetési késedelme fennállt-e az érvényesen kikötött ellenszolgáltatás alapján, figyelembe véve az érvénytelen kikötésen alapuló többletszolgáltatást is. Mindezek figyelembevételével tud megalapozott következtetést levonni abban a kérdésben, hogy alapos volt-e az I. rendű alperes részéről a kölcsönszerződésnek a felperesek fizetési késedelmére alapított felmondása.

[79] Az elsőfokú bíróság a fentiek szerint lefolytatott eljárást követően lesz abban a helyzetben, hogy az anyagi jogi és az eljárásjogi jogszabályoknak mindenben megfelelően érdemi döntést hozzon. Az elsőfokú bíróságnak az új eljárást a perfelvételi szaktól kell lefolytatnia.

[80] A másodfokú bíróság – a határozatának jellegére tekintettel – a Pp. 386. § (3) bekezdése alapján a másodfokú perköltség és a meg nem fizetett illeték összegét 821.150 forint fellebbezési értékből kiindulva állapította meg, figyelemmel arra, hogy a pertárgyérték megállapítása során azt az összeget kell irányadónak tekinteni, amelyhez az alkalmazni kért jogkövetkezmény alapján a fél az állítása szerint hozzájuthat, illetve amely alól – tartozása részbeni fennmaradása esetében – mentesül. Így foglalt állást a Kúria például a Gfv.VII.30.410/2017/2. számú és a Gfv.VII.30.049/2020/6. számú határozataiban. A felperesek jogi képviselője ügyvédi munkadíjának mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján, az alperesek jogi képviselője ügyvédi munkadíjának mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) és (6) bekezdése alapján állapította meg. A másodfokú eljárásban felmerült perköltség viseléséről az elsőfokú bíróságnak az eljárást befejező határozatban kell döntenie.

Budapest, 2021. október 6.

Dr. Pusztai Anita

a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
Zsófia

előadó bíró

Dr. Gráner

bíró